

639.

873

Ma-rahwa
K a l e n d e r.
1854.

№. 639.

Ma = rahwa

K a l e n d e r

ehf

Láht = ramat

1854

aasta peäle, párrast

Jesusse Kristusse

sündimist.

Sel aastal on 365 päwa.

Vernus

trükkitud, ja müa W. Pormi jures.

Märkide selletamine.

noor ku.

essimine werand.

täis ku.

wiimne werand.

P. Pühha.

p. pääw ja pärrast.

h. hommiko.

l. lõuna.

õ. õhto.

õ. õse.

e. enne.

Jõulo- ja Wastla-päwa wahhet on 8 näd.
dalat 4 päwa.

Der Druck dieses nur in den Ostseegouvernements abzufehenden Kalenders wird unter der Bedingung gestattet, daß nach Beendigung desselben der Abgetheilten Censur in Dorpat die vorschristmäßige Anzahl von Exemplaren vorgestellt werde.

Dorpat, den 10. August 1853.

Abgetheilte Censor de la Croix.

Mõnne sünduse mällestus ja arw.

	Vastad.
Maailma loomisest arwatakse	5803
Jesanda Jesuse Kristuse sündimisest	1854
Tarto linna allustamisest	824
Mil risti-ust Lihwlandi-male tulli	663
Tallina linna allustamisest	635
Perno linna allustamisest	599
Püssi-rohho leidmisest	512
Ramato trüffi-kunsti leidmisest	414
Lutteruse õige usso üllesõõtmisest	337
Wanna katko-aiast sadik	197
Surest nälgast Lihwlandi- ja Eesti-maal	159
Peterpurri linna allustamisest	151
Teisest katko-aiast sadik	144
Mil meie ma Wenne-rigi wallitsuse alla sai	144
Meie Keisre herra Nikolai sündimisest	58
Tarto sure-koli ehk akademi asutamisest	52
Mil usi rõugid hakkati pandama	51
Kui Prantsus Musko tulli ning tedda Wenne-rigist wäljaleti	42
Eesti-ma tallo-rahwa priiks lastmisest	37
Lihwlandi-ma tallo-rahwa priiks lastmisest	35
Meie armoline Keiser Nikolai wallitsemas	29
Ue kirriko-seaduse järrel Jummala-tenistus	20
Mil wiimane suur hinge-kirjotus olli	4

Kristuse ümberleikamisest. Luf. 2, 21.

1 Rede	Neäri-pääw. Aita Jummal!
2 laup.	Abel

Ⓢ 10, 48' e.l.

Josep põggeneb Egiptusse male. Matt. 2, 13.

3 Pühhap.	P. p. Neäri p.	Pilmene
4 Esmasp.	Enof	
5 Teisip.	Simeon	taewas.
6 Restnäd.	3 Kunn. Pühh.	
7 Neljap.	Reinolt	Kaunis
8 Rede	Erart	
9 laup.	Kasper	fülm.

Jesus 12 aastat wanna. Luf. 2, 41.

10 Pühhap.	1. P. p. 3 K. P.	Ⓢ 2, 48' p. l.
11 Esmasp.	Hugo	Külm an-
12 Teisip.	Rein	nab
13 Restnäd.	Matso	pisfut
14 Neljap.	Pällo	taggasi.
15 Rede	Weliks	
16 laup.	Madli	Ⓢ 6, 48' ö.

Pulmad Rana: linnas. Joann. 2, 1.

17 Pühhap.	2. P. p. 3 K. P.	Tõnnise p.
18 Esmasp.	Jaak	Annab
19 Teisip.	Sara	lund.
20 Restnäd.	Wab. Sebast.	Eulene.
21 Neljap.	Nedo	Pehme
22 Rede	Wintsend	
23 laup.	lala	ilm.

Pealikust Kapernaumas. Matt. 8, 1.

24 Pühhap.	3 P. p. 3 K. P.	Ⓢ 12, 13' ö.
25 Esmasp.	Paawli ümb.	Külm
26 Teisip.	Hans	lähhab
27 Restnäd.	Netta	fangemaks.
28 Neljap.	Karel	Annab
29 Rede	Samuel	rohkeste
30 laup.	ludolw	

Jesus laewas. Matt. 8, 23

31 Pühhap.	4 P. p. 3 K. P.	lund.
------------	-----------------	-------

10mal Januaril tõuseb päike kell 8, 11 minuti, ja lähhab loja kell 3, 49 minuti. Pääw on 7 ja ö 17 tundi pirk.

1 Esmasp.	Pirit	☉ 4, 33' h.
2 Teisip.	Küünla:paaw	Tulleb
3 Resknädd.	Hanna	pakso
4 Neljap.	Mai	lund.
5 Rede	Agata	Raunis
6 laup.	Tora	

Tõteggijaist winamäel. Matt. 20, 1.

7 Pühhap.	9. P. e. Kr. ü. P.	külm.
8 Esmasp.	Salomon	☾ 12, 20' l.
9 Teisip.	Polli	Ilmoke
10 Resknädd.	Edo	pehme.
11 Neljap.	Rosa	Külm.
12 Rede	Karolina	lund.
13 laup.	Penigna	

Seme langeb mitmesugguse ma peale. Lut. 8, 4.

14 Pühhap.	8. P. e. Kr. ü. P.	Selge
15 Esmasp.	Tina	☉ 6, 15' h.

16 Teisip.	Zula	taewas.
17 Resknädd.	Konstantin	Pehme.
18 Neljap.	Anton	Heitlik.
19 Rede	Susanna	Selge
20 laup.	Alon	

Kristuse kannatamisest. Lut. 18, 31.

21 Pühhap.	7. P. e. Kr. ü. P.	taewas
22 Esmasp.	Peetri paaw	☾ 8, 46' d.
23 Teisip.	Wastla paaw	
24 Resknädd.	Tuhka paaw.	Maddise p.
25 Neljap.	Jehwim	ja
26 Rede	Nestor	
27 laup.	lembit	färre

Kristust tiusatakse. Matt. 4, 1.

28 Pühhap.	1. P. paastus.	külm.
------------	----------------	-------

Iomal Webruaril tõuseb päike kell 7, ja läh: hää loja kell 5. Päaw on 10 ja ö 14 tundi pikk.

1 Esmasp.	Ado	Õsi
2 Teisip.	Lowisa	☉ 7, 29' ö.
3 Restnäd.	Palwe pääw	fülmetab
4 Neljap.	Adrian	ja pääw
5 Kede	Bridrif	füllatab.
6 laup.	Kotwrid	

Kananea; ma naesest. Matt. 15, 21.

7 Pühhap.	2. P. paastus.	Selge
8 Esmasp.	Põri pääw	
9 Teisip.	Prudentius	☉ 7, 38' ö.
10 Restnäd.	Miff	taewas
11 Neljap.	Kaupo	ja
12 Kede	Kregor	kennad
13 laup.	Ernst	

Kristus aiab kurja waimo wälja. Luk. 11, 14.

14 Pühhap.	3. P. paastus.	ilmad.
15 Esmasp.	lugus	
16 Teisip.	Gabriel	☉ 6, 28' ö.
17 Restnäd.	Eruto	Annab

18 Neljap.	Anno	räitsakast.
19 Kede	Josep	
20 laup.	Mila	Tormised

Kristus sööab 5000 meest. Joann. 6, 1.

21 Pühhap.	4. P. paastus	ja
22 Esmasp.	Kawael	heitlikkud
23 Teisip.	Tiits	
24 Restnäd.	Koort	☉ 4, 59' p. l.
25 Neljap.	Paasto Maarj. p.	
26 Kede	Manuel	ilmad.
27 laup.	Kustaw	

Jesust wissatasse kiwwidega. Joann. 8, 46.

28 Pühhap.	5. P. paastus.	Peab
29 Esmasp.	Wane	ö
30 Teisip.	Uad	
31 Restnäd.	Tetel	fülma.

10mal Martsil tõuseb päike kell 6, ja lähkääb
loja kell 6. Pääw on 12 ja ö 12 tundi pikk.

1 Neljap.	Karjalastm. p.	☉ 7, 37' h.
2 Rede	Ingel	Eulene.
3 laup.	Werdinand	

Kristusse sisseseidmisest. Matt. 21, 1.

4 Pühhap.	6. P. paastus.	Saeab
5 Esmasp.	Maksim	raitsakast.
6 Teisip.	Rõlestin	Reskpäwa
7 Resknädd.	Aron	
8 Neljap.	Suur Neljap.	☾ 1, 50' ö.
9 Rede	Suur Rede	õige soe.
10 laup.	leo	

Kristuse ülestõusmisest. Mark. 16, 1.

11 Pühhap.	1. Pühha	Wihma.
12 Esmasp.	2. Pühha	
13 Teisip.	Juf	Raitsakast.
14 Resknädd.	Künni päaw	
15 Neljap.	lemet	☉ 7, 51' h.
16 Rede	Karin	
17 laup.	Rudolw	Annab

Kinnipandud ukst. Joann. 20, 19.

18 Pühhap.	1. P. p. üll. P.	rohkeste
19 Esmasp.	Maia	wihma.
20 Teisip.	Pärt	
21 Resknädd.	Siim	Mürristab.
22 Neljap.	Rajus	
23 Rede	Jurri päaw	☾ 11, 6' e. l.
24 laup.	Albert	

Hea karjane. Joann. 10, 11.

25 Pühhap.	2. P. p. üll. P.	Markuse p.
26 Esmasp.	Toots	
27 Teisip.	Uddo	õige
28 Resknädd.	Wabo	soe.
29 Neljap.	Raimund	
30 Rede	Erast	☉ 5, 13' p. l.

10mal Aprilil tõuseb päike kell 4, 39 minuti, ja wereb kell 7, 21 minuti. Päaw on 15 ja ö 9 tundi pikk.

1 laup. | Wolbri pääw | Wihma.

Urvitese aja pärrast. Joann. 16, 16.

2 Pühhap.	3. P. p. üll. P.	8. külli nädal.	Willud
3 Esmasp.	† leidmise p.		ilmad.
4 Teisip.	Tio		
5 Restnädal.	Rottart		Öfi
6 Neljap.	Nero		
7 Rede	Jetta		8, 9' h.
8 laup.	laas		

Kristuse ärraminnefest. Joann. 16, 5.

9 Pühhap.	4. P. p. üll. P.	7. külli nädal.	külm.
10 Esmasp.	Kert		Wihma.
11 Teisip.	Wifitor		
12 Restnädal.	Tidrif		Ranged
13 Neljap.	Wietso		
14 Rede	Kristjan		10, 24' ö.
15 laup.	Sohwi		

Öigest pallumifest. Joann. 16, 23.

16 Pühhap. | 5. P. p. üll. P. | tuled.

17 Esmasp.	Ökse	6. külli nädal.	Selge.
18 Teisip.	Erif		Ranged
19 Restnädal.	Willip		põhja
20 Neljap.	Suur risti p.		tuled.
21 Rede	Trino		
22 laup.	Mili		

Rõmustajast. Joann. 15, 26.

23 Pühhap.	6. P. p. üll. P.	5. külli nädal.	2, 17' ö.
24 Esmasp.	Ester		Wihma.
25 Teisip.	Urbanus		
26 Restnädal.	Edart		Külmad
27 Neljap.	Peet		ööd.
28 Rede	Willem		
29 laup.	Mats		Annab

Pühhaft Waimust. Joann. 14, 23.

30 Pühhap.	1. Suiste P.	4. t. n.	1, 7' ö.
31 Esmasp.	2. Suiste P.		rohkeste

10. Mail tõuseb päike kell 3, 36 min., ja lähkää loja kell 8, 24 min. Pääw on 17 ja ö 7 tundi pikk.

1 Teisip.	Jlo	4. külli nädal.	wihma.
2 Restnädal.	Merta		Sige soe.
3 Neljap.	Liso		Mürristab.
4 Rede	Widrika		
5 laup.	Ponivasius		3, 50' d.

Jesus ja Nikodemus. Joann. 3, 1.

6 Pühhap.	3 aino Jum. P.	3. külli nädal.	Selged
7 Esmap.	Lukretia		ja sojad
8 Teisip.	Medardus		ilmad.
9 Restnädal.	Pirkem pääw		
10 Neljap.	Blawius		Wihma.
11 Rede	Peep		Soe.
12 laup.	Aulika		

Nikkas mees ja Laatsarus. Luk. 16, 19.

13 Pühhap.	1. P. p. 3 a. J. P.	2. külli n.	1, 38' p. l.
14 Esmap.	Tetlow		Willud
15 Teisip.	Wiit		
16 Restnädal.	Justina		õhtad.

17 Neljap.	Kristi	2. külli n.	Annab
18 Rede	Homer		
19 laup.	Tints		rohkeste

Eurest õhto sõmaajast. Luk. 14, 16.

20 Pühhap.	2. P. p. 3 a. J. P.	1. külli nädal.	wihma.
21 Esmap.	Rael		2, 28' p. l.
22 Teisip.	Tiit		Wägga
23 Restnädal.	Uksel		
24 Neljap.	Jani pääw		kulmad
25 Rede	Wio		õhtad.
26 laup.	Jeremias		

Ärrakaddunud lambast. Luk. 15, 1.

27 Pühhap.	3. P. p. 3 a. J. P.	3. külli n.	õdd
28 Esmap.	Josua		8, 1' h.
29 Teisip.	Peter Pauli p.		
30 Restnädal.	Lilla		kulmad.

10mal Junil tõuseb päike kell 3, 7 minuti, we: reb kell 8, 53 minuti. Pääw on 18 tundi 28 minuti ja 5 tundi 32 minuti pikk.

1 Neljap.	Teobald	Annab
2 Rede	Heina Maarj. p.	
3 laup.	Kornelius	willut

Olge armolised. Lut. 6, 36.

4 Pühhap.	4. P. p. 3 a. J. P.	wihma.
5 Esmasp.	Anselm	⊙ 2, 1' d.
6 Teisip.	Hektor	Head
7 Resknädd.	Demetrius	
8 Neljap.	Kilian	sojad
9 Rede	Annikas	
10 laup.	7 wennaste p.	ilmad.

Nohtest kalla sagist. Lut. 5, 1.

11 Pühhap.	5. P. p. 3 a. J. P.	Öige soe.
12 Esmasp.	Hindrik	
13 Teisip.	Marreti pääw	⊙ 4, 52' h.
14 Resknädd.	Ponawent	Mürrista-
15 Neljap.	Apostl. lahk.	misfe
16 Rede	larrats	wihm.
17 laup.	Aleksius	

Wariseride digusest. Matt. 5, 20.

18 Pühhap.	6. P. p. 3 a. J. P.	Selge
19 Esmasp.	Rabbe	taemas
20 Teisip.	Elias	
21 Resknädd.	Daniel	⊙ 12, 4' d.
22 Neljap.	Maria Mad.	ja soe.
23 Rede	Kirsti	
24 laup.	Kristina	Ilmad

4000 mehhe sõotmifest. Mark. 8, 1.

25 Pühhap.	7. P. p. 3 a. J. P.	Jakobi p.
26 Esmasp.	Anna	
27 Teisip.	Marta	⊙ 2, 54' p.l.
28 Resknädd.	Plato	lähwad
29 Neljap.	Olewii pääw	ifka palla-
30 Rede	Enn	wamaks.
31 laup.	Erm	

10mal Julil tõuseb päike kell 3, 35 minuti,
ja lähkääb loja kell 8, 25 minuti. Pääw on 17
ja d 7 tundi pikk.

Walle; prohwetidest. Matt. 7, 15.

1 Pühhap.	8 P. p. 3 a. J. P. Peetr. wang.	
2 Esmasp.	Hannibal	
3 Teisip.	August	Ⓢ 3, 26' p. l.
4 Restnäd.	Mia	Allalinne
5 Neljap.	Olo	foe.
6 Rede	Eugenius	
7 laup.	Tönno	Wägga

Üllekohtusest maja; piddajast. Luk. 16, 1.

8 Pühhap.	9. P. p. 3 a. J. P.	arwa
9 Esmasp.	Romanus	wihma.
10 Teisip.	Lauritse pääw	
11 Restnäd.	Olga	Ⓢ 7, 37' ö.
12 Neljap.	Klara	Kaske
13 Rede	Madde	
14 laup.	Eusebius	wihma

Jerusalemma ärrarikkumifest. Luk. 19, 41.

15 Pühhap.	10 P. p. 3 a. J. P. Kulli Marij. p.	
16 Esmasp.	Isak	saddo.

17 Teisip.	Wilibald	õuna
18 Restnäd.	leno	
19 Neljap.	Sebald	Ⓢ 7, 43' h.
20 Rede	Pernart	
21 laup.	Rutt	aial soe.

Wariser ja tõlner. Luk. 18, 9.

22 Pühhap.	11 P. p. 3 a. J. P.	Allalised
23 Esmasp.	Safarias	wihma
24 Teisip.	Pertli pääw.	
25 Restnäd.	Ludwik	Ⓢ 10, 55' ö.
26 Neljap.	Natalie	saod.
27 Rede	Jeppart	
28 laup.	Rusti	Willud

Kurdist ja keletumast. Mark. 7, 31.

29 Pühhap.	12 P. p. 3 a. J. P. Joann. huk.	
30 Esmasp.	Aleksander	
31 Teisip.	Rebekka	ööd.

10mal Augustil tõuseb päike kell 4, 39 minuti, ja wereb kell 7, 21 minuti. Pääw on 14 tundi 42 minuti ja ö 9 tundi 18 minuti pikk.

1 Kestnâdd.	Egidius	Dige
2 Neljap.	Lisa	C 8, 6' h.
3 Rede	Mango	
4 laup.	Mall	foe.

Preester ja Samaria : mees. Luf. 10, 23.

5 Pühhap.	15P.p.3a.J.P.	Annab
6 Esmasp.	Magnus	rasfeste
7 Teisip.	Regina	wihma.
8 Kestnâdd.	Maria sund. p.	Selge
9 Neljap.	Pruno	
10 Rede	Lina	☉ 9, 40' e. l.
11 laup.	Põri pãaw	ja foe.

Rõmnest piddalitõbbisest. Luf. 17, 11.

12 Pühhap.	14P.p.3a.J.P.	Heitslik
13 Esmasp.	Amatus	ilm.
14 Teisip.	Risti üllend.	Sõd õige
15 Kestnâdd.	Nikodemus	
16 Neljap.	Lena	sojad.

17 Rede	Tõns	2, 14' p. l.
18 laup.	Titus	Tulleb

Mammonast. Matt. 6, 24.

19 Pühhap.	15P.p.3a.J.P.	rasfeste
20 Esmasp.	Jana	wihma
21 Teisip.	Matteuse pãaw	ja ka
22 Kestnâdd.	Morits	pišfut
23 Neljap.	Hosea	
24 Rede	Joann. sam.	☉ 9, 13' e. l.
25 laup.	Kleopas	lund.

Raini : linna surnust. Luf. 7, 11.

26 Pühhap.	16P.p.3a.J.P.	Joann. õpp.
27 Esmasp.	Adolw	Säeb
28 Teisip.	Wentsel	fõlmetama.
29 Kestnâdd.	Mihkle pãaw	
30 Neljap.	Hironimus	Soe.

11mal Septembril tõuseb päike kell 6, ja läh:
hõb loja kell 6. Pãaw on 12 ja õ 12 tundi pikt.

1 Rede	Wolmer	Heitlik.
2 laup.	Prants	Ⓒ 3, 20' h.

Wee: többisest. Luk. 14, 1.

3 Pühhap.	17 P.p. 3a. J. P.	Leikuse p.
4 Esmasp.	Prantsiskus	Soe.
5 Teisip.	Amalie	
6 Restnadd.	Wides	Wihmane
7 Neljap.	Alwil	ja
8 Rede	Samel	
9 laup.	Pridrik	Ⓒ 11, 1' ö.

Suremast käsust. Matt. 22, 34.

10 Pühhap.	18 P.p. 3a. J. P.	tormine
11 Esmasp.	Purfart	ilm.
12 Teisip.	Walwrid	
13 Restnadd.	Angelus	Pilwes.
14 Neljap.	Willemine	Saeab
15 Rede	Hedwig	
16 laup.	Tefla	Ⓒ 8, 40' ö.

Alwatud innimesest. Matt. 9, 1.

17 Pühhap.	19 P.p. 3a. J. P.	uddo
------------	-------------------	------

18 Esmasp.	Luka päaw	wihma.
19 Teisip.	Ello	Selge.
20 Restnadd.	Wendelin	
21 Neljap.	Ursel	Külm.
22 Rede	Kell	
23 laup.	Sewerin	Ⓒ 10, 38' ö.

Pulma rifest. Matt. 22, 1.

24 Pühhap.	20 P.p. 3a. J. P.	Selged
25 Esmasp.	Krispin	
26 Teisip.	Amandus	illufad
27 Restnadd.	Kapitolin	
28 Neljap.	Simon	fojad
29 Rede	Eltis	
30 laup.	Upsalon	ilmad.

Runninga: mehhe poeast. Joann. 4, 47.

31 Pühhap.	21 P.p. 3a. J. P.	Ⓒ 11, 45' ö.
------------	-------------------	--------------

romal Oktobril töuseb päike kell 7, 15 minuti,
ja lähkää loja kell 4, 45 minuti. Päaw on 9
ja ö 15 tundi pikk.

1 Esmasp.	Pühhade pääw	Pilwes
2 Teisip.	Singede pääw	
3 Restnäd.	Atfo	ja niiske.
4 Neljap.	Otto	Selge.
5 Rede	Lotta	
6 laup.	Lenard	Hakkab

Kawwalast sullasest. Matt. 18, 23.

7 Pühhap.	22 P.p.3a. J.P.	õ külma
8 Esmasp.	Writs	☉ 11, 38' e.l.
9 Teisip.	Teodor	piddama.
10 Restnäd.	Martin Lutt.	Pilwes.
11 Neljap.	Mart. piiskop	Tulene.
12 Rede	Jonas	Pehme
13 laup.	Arkadius	

Kohto rahhast. Matt. 22, 15.

14 Pühhap.	23 P.p.3a. J.P.	tuul.
15 Esmasp.	Leopold	☉ 4, 11' h.
16 Teisip.	Asse	Pilwes.

17 Restnäd.	Ottomar	Niiske.
18 Neljap.	Sofrates	Saggedad
19 Rede	Liisbet	wihma
20 laup.	Amos	

Jairi türest. Matt. 9, 18.

21 Pühhap.	24 P.p.3a. J.P.	Surnute P.
22 Esmasp.	Pastian	☉ 3, 11, p.l.
23 Teisip.	Klement	ood
24 Restnäd.	Josias	tulega.
25 Neljap.	Kadrina pääw	
26 Rede	Konrad	Peab
27 laup.	Jesaias	

Kristuse sisse sõitmisest. Matt. 21, 1.

28 Pühhap.	1. Kr. tull. P.	õ külma.
29 Esmasp.	Ewart	
30 Teisip.	Andrese pääw	☉ 7, 48' õ.

10mal Novembril tõuseb päite kell 8, 35 minuti, ja lähkääb loja kell 3, 25 minuti. Pääw on 7 ja õ 17 tundi pikk.

1 Kesknädd.	Arent	Pilwes.
2 Neljap.	Randidus	Kulm
3 Kede	Kola	
4 laup.	Parbo	lähhab

Wiimse päwa tähtedest. Luk. 21, 25.

5 Pühhap.	2. Kr. tull. P.	fange.
6 Esmasp.	Niggula päaw	
7 Teisip.	Maunus	⊙ 11, 23' d.
8 Kesknädd.	Maria sam. p.	
9 Neljap.	Lühhem päaw	maks.
10 Kede	Judit	
11 laup.	Woldemar	Annab

Joannes wangi tornis. Matt. 11, 2.

12 Pühhap.	3. Kr. tull. P.	lund.
13 Esmasp.	Luutsia	
14 Teisip.	Nikafius	⊙ 2, 14' p. l.
15 Kesknädd.	Joanna	Selge.
16 Neljap.	Alwina	
17 Kede	Hinno	Raunis

18 laup.	Kristohw	kulm.
----------	----------	-------

Joannese tunnistus. Joann. 1, 19.

19 Pühhap.	4. Kr. tull. P.	Karre
20 Esmasp.	Abram	kulm.
21 Teisip.	Toma päaw	
22 Kesknädd.	Peata	⊙ 9, 55' e. l.
23 Neljap.	Tohwer	Dige
24 Kede	Adam. Ewa	
25 laup.	1. Jõulo P.	walli

Simeon ja Hanna. Luk. 2, 33.

26 Pühhap.	P. p. Jõulo.	kulm.
27 Esmasp.	Phw. Joann.	
28 Teisip.	Süta laste p.	Selge
29 Kesknädd.	Noa	
30 Neljap.	Tawet	⊙ 1, 50' p. l.
31 Kede	Silwester	taewas.

10mal Tetsembril tõuseb päike kell 9, 14 minuti, ja wereb kell 2, 46 minuti. Päaw on 5 tundi 32 minuti ja 6 18 tundi 28 minuti pikk.

A s t a = a j a d.

Kewwade hakkab 8. Martsil õhto kello 11, 45 minudi aial.

Sui hakkab 9. Junil õhto kello 8, 36 minudi aial.

Süggise hakkab 11. Septembril enne lounat kello 10, 41 minudi aial.

Talwe hakkab 10. Tetsembril hommiko kello 4, 28 minudi aial.

Päwa- ja ku-warjutamissed.

Tännawode warjutakse päitest kaks kord ja kuud kaks kord, kellest agga üks ainus ku warjutaminne meie maal nähtaw on.

Ku warjutaminne hakkab 23. Oktobril õhto kello 10, 22 minudi aial ja lõppeb kello 11, 16 minudi aial.

K r o n o = p ü h h a d.

mis ue firriko seaduse järrele ka Ma firrifutes tullemad piddada.

1. Jurrisku 17. päwal. Tsesarewitsi Surewürsti Aleksander Nikolajewitsi, Wenne-rigi aujarje pärris pärria sündimise päaw.

2. Jurrisku 23. päwal. Meie sure Keisri praua, Aleksandra Weodorowna nimme päaw.

3. Janisku 25. päwal. Meie sure Keisri ja keige Wennerigi Wallitseja Nikolai Pawlowitsi sündimise päaw.

4. Heinasku 1. päwal. Meie sure Keisri praua, Aleksandra Weodorowna sündimise päaw.

5. Leituseku 22. päwal. Meie sure Keisri herra ja temma Abbikasa kronimise päaw.

6. Leituseku 30. päwal. Wenne-rigi aujarje pärris pärria, Surewürsti Aleksander Nikolajewitsi nimme päaw.

7. Talweku 20. päwal. Meie sure Keisri Nikolai Pawlowitsi wallituse hakkatuse päaw.

8. Joulouku 6. päwal. Meie sure Keisri herra Nikolai Pawlowitsi nimme päaw.

Neidsinnatsid Krono-pühhi petakse nenda kui Paasto jutluse päawi.

Ullemawallitseja sugguselts.

Nikolai I. keige Wenne-rigi wallitseja ja Keiser, ning ka Pola-ma kuningas j. n. e. sündinud 25. Junil 1796.

Aleksandra Weodorowna, Keisri
praua; sünd. 1. Julil 1798.

Nende lapsed:

- 1) Tsesarewits, suurmürst ja aujärje pärrija Aleksander Nikolajewits; sünd. 17. Aprillil 1818.

Emma praua Tsesarewna Maria Aleksandrowna; sünd. 27. Julil 1824.

- Nende lapsed: 1) Nikolai Aleksandrowits; s. 8. Septbr. 1843. 2) Aleksander Aleksandrowits; s. 26. Webr. 1845. 3) Wladimir Aleksandrowits; s. 10. April. 1847. 4) Aleksei Aleksandrowits; sünd. 2. Januar. 1850. 5) Maria Aleksandrowna; s. 5. Oktbr. 1853.
- 2) Suurmürst Konstantin Nikolajewits; sünd. 9. Septembril 1827.

Emma praua Aleksandra Josepowna; s. 8. Julil 1830.

- Nende lapsed: 1) Nikolai Konstantinowits; sünd. 2. Webruaril 1850. 2) Olga Konstantinowna; sünd. 22. Augustil 1851.

- 3) Suurmürst Nikolai Nikolajewits; s. 27. Julil 1831.

- 4) Suurmürst Mihail Nikolajewits; sündinud 13. Oktobril 1832.

- 5) Suurmürsti Printsess Maria Nikolajewna, Leuchtenbergi Prints Nikolajewna liani leik praua; sünd. 6. August. 1819.

Emma lapsed: 1) Maria Maksimilianowna; s. 4. Oktbr. 1841. 2) Nikolai Maksimilianowits; sünd. 23. Julil 1843. 3) Eugenia Maksimilianowna; s. 20. Martsil 1847. 4) Eugen Maksimilianowits; s. 27. Jan. 1847. 5) Sergei Maksimilianowits; s. 8. Tetsbr. 1849. 6) Georg Maksimilianowits; sünd. 17. Webruaril 1852.

- 6) Suurmürsti Printsess Olga Nikolajewna, Wirtembergi Prints Karel Wridrik Aleksandre praua; s. 30. Aug. 1822.

Helena Pawlowna, Wirtembergi Printsess, Suurmürst Mihail Pawlowitsi leik praua; sünd. 29. Tetsembril 1806.

Temma Tütar: Katarina Mihailow-
na, Meklenpurri-Strelitsi Hertsoigi Ge-
org August Ernst Adolw Karl Lud-
wiki praua; sünd. 16. Aug. 1827.

Keisri õed:

Maria Pawlowna, suurmürsti Printses,
Weimari-ma wallitseja Karel Wridriko
praua; sünd. 4. Webruaril 1786.

Anna Pawlowna, suurmürsti Printses,
Hollandi-ma kunninga Willem II. praua;
sünd. 7. Januaril 1795.

Teada = andminne,

mil ramato-postid tulleswad ja lähhawad.

Igga Kesknäddala ja Laupäaw tulleswad postid,
ja towad ramatuid iggast ma jausst, ning lähhawad
ka neitsammal päiwil jälle ärra.

Ramatud mis ärra sadetakse woetakse wasto:
igga Teisipäaw ja Redel pärrast lõunat kello 4 kun-
ni 6, woetakse rahharamatud ja muud hinna wä-
rtilised asjad mis Riia, Tartu, Musto ja keige wen-
ne-ma sisse lähhawad wasto; agga muud ramatud
igga Kesknäddal ja Laupäaw enne lõunat kello 8
kunni 10. — Ramatud mis Tallina, Peterpurri

ja Saremale lähhawad, igga Kesknäddala ja Lau-
pääw pärrast lõunat kello 4 kunni 6.

Ramatud mis kõige Wenneriki lähhawad, maks-
wad 10 koppikad hõbbedat lodi pealt.

Lada päiwe näitus.

Neäri : ku,

7mal Orgital 2 päwa. — Rigas 3 päwa
ja Tartus saksa laat 3 nädd. 10. Haapsalus
2 p. 17. Kolowerres, läne-maal, 2 p. 26.
Reblaste-mõis., linna laat 2 p. 27. Rakwer-
re-linn. 2 p. — Raplas 3. Redel pärr. Neäri.

Kuunla : ku,

2sel Paltiskis 2 p. — Walfas ja Willandis
saksa laat, mõllemad 8 päwa. 3. Paide-lin-
nas. Kurressare-linnas, saksa laat 10 päwa.
22. Wörro-linn., saksa laat, 8 p. — Lihhu-
las, Esmaspä enne Wastlapäwa. — Au-
drus, Redel enne Wastlapäwa. — Willan-
dis, näddal pärrast Suurt Neljapäwa.

Jani : ku,

11mal Wõnno-linnas, 7 p. 16. Rakwerre-
linn., 2 p. 20. Rigas 3 näddalat ja Talli-

nas, saksa laat 2 näd. 22. Willandi-linn.,
24. Walga- ja Wõro-linn. 25. Paide-linn.
29. Tartu-linn. ja Tarwaste mõisas.

Seina = ku,

2sel Karksi-mõis. 20. Pernus saksa laat, 3
nädalat ja Rigas, willa laat 3 päwa. 26.
Wolmeri-linnas.

Leikuse = ku,

10mal Lemsi-linnas. — Mõisefaste-mõisas,
Wõro-maal, ja Walga-linnas. 15. Helme-
mõisas. 24. Kosse- ja Kosi-mõis., Wõro-
maal. 27. Ue-mõisas, Willandi-maal. 29.
Killingi-mõis. 30. Kaantsi-mõis.

Mihkle = ku,

2sel Abja-mõisas. 4. Räppina-mõis. 6. Ta-
feperi-mõis., Helmekihh. 9. Adseli, Kastna-
Purtniko., Rõuge-mõis. ja Tartu-linn. 10.
Mõnniste-mõisas. — Oldre-mõis. ja Paide-
linn. Patkulla-mõis. 13. Põrawerre-mõis.
14. Antso-mõis. ja Haapsalo-linn. 15. Kur-
ressare-linn. — Koorte., Põltsama. ja Sal-
lati-mõis. 17. Kirrepil, Tartomaal. 18.
Audro-mõis. 20. Wendra-mõis. 21. Pal-

tiskis, — Senno-mõisas ja Wolmeri-linn.
24. Jõhwis, — Iihhola-, Willandi- ja Wõr-
rolinn. 26. Tallina-linn. 3 päwa. 29. Wal-
ga-linn. — Reblaste- ja Keila-mõis. — Raf-
werre., Tartu- ja Wastse-linn. — Pernus,
Esmasp. ja Teisip. enne Mihkle p. — Jõe-
lehhes, Harjo-maal näd. pärr. Mihkelt. —
Kaplal, esimesel Redel pärr. Mihkelt.

Wina = ku,

1sel Kuresse-linnas. 2. Wastse-mõis. 4.
Kollowerres, Länemaal. 6. Tarwaste-mõis.
9. Lemsi-linn. 10. Kõo-mõis. 15. Lustiwerre-
ja Westi-mõis. 16. Wõnno-linn. 23. Wol-
meri-linn.

Talwe = ku,

8mal Paide-linnas linna laat 2 päwa. 10.
Mustwe-küllas, Walga- ja Wõro-linnas.

Jõulo = ku,

Märjamal, 3. Kristuse tullemise pühh. Per-
nus, Esmaspä ja Teisipä enne Jõulo. 27.
Walga-linnas 10 päwa.

Ue-aasta laul.

Wits: Nu kitus olgo iggawest, ic.

So arm, oh Jummal! ueste
Meil' uel aastal jälle

So armust paistmas heldeste, —

Reif kitust laulgem sulle!!

Rui sa ei olleks järkeste

Meid wõtnud omma hولة,

Siis hädda, hädda meile!!

Lasf' igga seisfus iggal maal

Sest päwast rõmo tunda,

Sel aastal ja ka iggal aal

Sul ikka tanno anda.

Kell' raske murre, kurbastus,

Et sinno pühha armastus

Ka tedda jälle aitaks.

Kes ellab weel ja ello saab,

Ja lodab sinno peäle;

Ja kui ta ikka kindlaks jääb,

Ja tuleb sinno heäle,

Sell' wõtta omma armoga

Ta ello foormat fergita

Oh Issand Jummal Issa!

Need lapsed, kelle wannemad

On ärra lainud hauda,

Lasf' et naad waggast' ellawad

Ja wõtwad sind siin nouda;

Kül nende päwad wõtwad ka

Siin üksford ärralõppeda,

Ja sedda ilma jätta.

Lasf' kaia wagga ello teed

Reif mahha jätud lessed,

Ja kuiwata need filmaweed

Mis ilmas nutta sawad,

Et nende ello iggawus

On õige, selge waggadus

Mis üksnes sulle kolbab.

Keik põllud, wäljad õnnista
Ja anna rohket leikust,
Ja nenda rahwast rõmušta
Kes tõstwad sagge'st kaebtust.
Kui wilja annad mulla seest
Ja kalso jaggad merre weest,
Siis same rohkest toito.

Keik furjust Ma ja liinna seest
Oh sada armust ärra!
Ja seisa igga hinge eest
Et mitte sünniks kārra.
Keik tühja kangust, kerget meelt
Ja kawwalust, ja walle-keelt,
Oh Issa, sada ärra!

Oh! lasse rahwast õppida
Keik sedda head siin tundma;
Et nemmad wõttaks leppida
Ja noppest' järrel anda! —
Siis polle karta furja keelt;
Waid selget armastusse meelt
On iggast pallest nähha.

Loda Summala peäle! ta tulles
omma abbiga tõeste.

Waene kangur Mart istus hafna al, fur-
wa melega, ja watas firriko torni peäle, mis
ta kätte paistis. Ja se olli üks pühhapääw
hommiko. Keik, mehhed ja naesed, wannad
ja nored, firriko ridis, läksid firriko pole.
Kül olli Mardil iggatseminne õige, ja wäg-
ga halle meel, et ta mitte ei sanud minna
pühha kotta, sest ta olli sure waesusse pärrast
omma uema kue piddant ärramüma, ja üks
wanna kakkend narro olli agga weel järrel.

Jah, wanna issakese meel olli kül foggoni
kurb: käd ristis, pea maas, silmad tilku-
sid wet. Ta löi ka wahhest silmad taewa po-
le, agga olli kui pool surnud. Wimaks wa-
tas kulla pole, sest seält otas ta omma wanna
kõrwast Marrit, kes olli lainud ühhe rikka
mehhe jure üht pissokest wanna wõlga noud-
ma, — sest waese mehhe riette järg pol-
nud üksi willets, waid ka iggapawase pallo-
kesse luggo olli kül õiete waene: wiimsed

rasofessed ollid hommiko korjatud ja ärra sõdud, louneks polnud keddagi teada. Wimakš näggi naese tulleswad, agga kurwema nâoga, kui minnes olli olnud; wiimne lotus olli lõpnud. Mardi meel jäi weel halledamaks, südda lâks nõdraks, tousis ülles, lâks, wõttis laudelt wanna piibli ramato, mis issa-issast jâanud, ja mis ta ainus warra, ja tahtis seält omma nârtsind hingele kinnitust wõtta.

Kui ta monned read Matteusse ramato 6damat peatükki olli luggenud, astus ta wanna naene tuppa, tahtis kül omma murrenâggo lahkeks ja rõõmsaks tehha, ja monne sanna kõnnelda, agga ei suutnud: silma wessi ja tühjad kâed pannid kele kinni. Wanna-issake moistis kül ärra, et küllast rikka mehhe kâest ühtrige polnud sanud, sirutas temmale wârrisewa kâe, pigistas ta kât, nâgo olleks tahtnud tedda sega kinnitada, sanna ei ta sanud suust. Siis ta lugges piiblist waljo heâlega Issanda Jesusse sannad: „Arge murretsege omma

ello eest, mis teie peate sõma, ja mis teie peate joma, egga omma ihho eest, mis teie peate selga pan-nema. Eks ello ennam olle, kui toidus, ja ihho ennam kui rideded? Pange tâhhele linnud taewa al: nemmad ei külwa egga lei-ka, egga panne kofko aitade sisse, ja teie taewane Issa toidab neid. Eks teie olle paljo ülle-mat kui need? — Ja mis murretsete teie riette pârrast? Pange tâhhele lillekessed wâlja peâl, kuidanemmad kaswawad! nemmad ei te rööd egga fehra. Agga minna ütlen teile (ütleb Jesus), et Salomonki keige omma au sees ep olle mitte nenda olnud ehhitud, kui üks neistsinnatsist. Kui nüüd Jummal rohto wâlja peâl, mis râanna on, ja home ahjo wissatasse, nenda ehhitab, eks siis paljo ennam teid, teie nõdrauskliffud?”

Kui wanna-issake sedda olli waljušte lug-
genud, watas ta weel issienneses selle kalli
ramato sisse. Maene kuiwatas põllega sil-
mawet ja ütles siis: „Agga kust meie nüüd
peame finni hakkama? Ei olle rahha kop-
pikast egga leiwa rasokest. Kõl ma pallu-
sin riklast meest, et ta mulle meie waewaga
tenitud palga piddi andma, agga temma ei
tahtnud minnoga teggemist tehha, ütles, et
temmal aega ei olle selletada, et ta tahtis
rutto küllasse minna. Mis peame nüüd
teggema? Ei meil polle middagi, ja lae-
nata ei tahha kegi, sest iggaüks karjub et
waene aeg.“ — Nenda ta kaebas, ja silma-
wessi hakkas ueste ta kahwatand palgid
kastma.

Agga forraga lõi ta näggo lahkemaks, ja
ta sai nago rõõmsamaks, ja ütles: „Mul
tulli üks nou mele, et monne päwa woime
ülle sada,“ — näitas käega piibli peäle, —
„se ramat woib meid nattoke aidata.“ —
Mart panni käe lahti tehtud ramato peäle,
lõi filmad ülles, ja ütles süddamest: „Oh

Issand Jummal! Sa olled meile om-
ma taewa-sannas finnitust ja rammo and-
nud! ei meie tahha meelt koggoni ärra hei-
ta, waid tahhame sind appi hūda ahhastus-
ses, siis sa wõttad meid peasta, et meie
peame sind kiitma.“

„Rule Mart!“ ütles wanna-emma, „min-
nema pūhhawa olli mōlder siin, näggi ja
watas sedda pibelt, kitis, et illus jämme kir-
ri, tahtis ärra osta, ja pakkus hōbbe rubla.
Ma wiiksin sedda nüüd temmale, siis meie
woiks jälle monne päwa ūlle aiada, ehk Jum-
mal eddespiddi jälle aitab.“ Sedda rākis
Marri; agga Mart olli se ūlle kohkund ja
ütles: „Oh Marrike! so jut kōib mo südda-
mest lābbi! — Kas ma pean ka omma wiim-
se süddame finnitusse ja rōmustaja ärra and-
ma? Wata, 40 aastat, kui mo issa ärra sur-
ri, näitas ta se kalli ramato peäle ja ütles:
„Se, mo laps, olgo sulle ifka armas, se olgo
so jallale lambiks, ja walgusfeks so jalg-
te peäl, se rōmustab sind ja sadab sulle ja so
koiale õnnistust, ārgo lahkugo se finnust!“

Nellikümmend aastat ollen ma sedda hoidnud kui omma keige kallimat warra, ja se on mulle rõmustamist saanud mitmel kibbedusse aial; sepärast ollen ma mõttelnud, et se ka minnust meie poia Hinrekule piddi jama, kui Jummal tedda sõast ellusalt taggasi aitab. Sinna tahhad, et ma sedda pean ärra andma." Siis ta hoidis omma armast ramatut kahhe käega finni, watas halleda melega se peäle nago parrema sõbra peäle wadatakse lahkumisse tunnil.

"Jah," ütles naene, "küllab se on, agga meie hädda on suur! kui ial kussagilt abbi lota olleks!"

"Wata Marrike," ütles wanna, "sia on mo isä-isa omma käega kirjotand aasta ja ku-päwa, millal mo isä sündinud; sia on minno ja mo wendade sündimisse aiad üllepandud, ja siin al on ka se pääw üllewel, millal meie pühhas koias altari ees ennast armastusses teine-teisele tootafime, ja siis on siin kirjotud meie laste sündimisse pä-

wad, kellest nelli jo Isanda jure läinud. — Kas sa siis tahhad nende mällestust minno käest ärrawõtta?"

"Ei mitte!" ütles Marri jälle ue nuttoga, "jago sulle, mo kallis, sinno ainus südame rõõm kurwastusse aial, ma tahhan sinnoga nälga kannatada, — so piibli ramat jago sulle!" Sedda rakis Marri, ja läks piskofesse oue aeda üksi nutma. Agga Mart watas tedda tagga ja ütles isseenneses: "Sa ustaw hing, kes sa keif ello murret armastussega kannatanud, mul on wallo sinno pärast, et sa omma wanna päwade sees nälga pead näggema! Eks ma olle altari ees tootanud sind toita ja so eest hoolt kanda, ja nüüd peaksin sind nälja kätte jätma? Ei! ma tahhan minna, ramato ärramüa, ja so nälga kustuda!" Siis tousis wannake ülles, tõstis piibli wärrisewa kättega ülles ja ütles: "Oh Isand ja Jummal! anna mulle andeks, et ma so sanna rahha eest ärra annan! agga usk ei pea minnust lahkuma, egga nurrisemist tousma mo sees so pühha nou

wasto: sest sinno noud on ärraarwamatta, ja ärramoistmatta sinno teed."

Siis läks wannake, pibel kaenlo al, saunast wälja, ja piddi sedda möldrile wima ärramüa. Mölder ellas seält paar wersta, metsa tagga. Tee peäl mötles ta monne möda lainud parrema aia peäle, ja halledus aias ta filmawet jooksmä, — nüüd ta piddi omma wimist ja feigekallimat warra ärra andma. Kui ta pole maad olli ärra käinud, istus ta tee äre ühhe poösa alla rohho peäle mahha jalga puhkama, löi weel ferd omma armsa ramato umbes lahti, ja tullid ta kätte need sannad: „Hüa mind appi ahhastusse päwal, siis ma tahhan find ärrapeästa, et sa wöttad mind kita.“ Siis löi wannake filmad taewa pole, ja öhkas selle pole, kes linnud toidab ja lillekessed kattab. Kui ta Pea jälle mahha waus, näggi ta üht kruno meest metsa takka tulleswad. Kui ta liggi sai, tunnistas wannake, ja — nago walf pimmedal ööl paistab, nenda käis rõöm ta süddamest läbbi, se kro-

nomees olli — ta poeg Hinref. Otsego nore põlwe rammo olleks ta soonte sisse sanud, ta tousis ülles ja ütles ühhe korra teise järrele: „Mo poeg! mo poeg Hinref! ja langes poia kaela ümber, ja ka poeg isä kaela ümber. Sedda rõmo! — Agga pärrast küssis poeg, mis ta sia tulnud. Siis räkis isä omma kibbedust ja sedda halledat luggu, et ta omma piibli piddi tahtma ärra anda. Rõmoga wöttis poeg ramato, mis issast rohho peäle jänud, ja ütles: „Oh Jummal tännatud! weel parrajäl aial on ta mind saatnud, ja on mind õnnistanud, et sedda kallist wannematte wannematte pärrandust polle tarwis ärra anda. — Ja mollemad läksid isä sauna pole.

Kui wanna emma oues meest poiaga näggi tulleswad, jäi ta wärrisema rõmo pärrast, ja nuttis poia ümber kaua. Selsammal rõmo-päwa õhtal wöttis wanna Mart omma piibli, andis poia kätte, ja ütles: „Se ramat, mo poeg, ärgo lahkugo sinnust, se sadab sulle ja so foiale õnnistust.“

Doeg toitis ommad hallid wannemad surmani.

Wiis: Kes Jummalat ni lasseb tehha etc.

Mo taewa isä sanna andko

Mul ellus, surmas kinnitust!

Ihm omma kirjo armastago,

Ei neist sa pitkä römüstust.

Kell' Jesu sanna süddames,

Ei tunne nälgä ellades.

Sggaüks woib head tehha.

Ühhel laupäma õhtul tulli üks waene saunamees omma õppetaja juure ja ütles: „Armas õppetaja, mo südda iggatseks ka Jummalat riki kaswatada, agga ma ollen ihholikust ja waimolikkust warrast nenda waene et mul middagi ei olle. Teiä õppetada, ollen marummal, teistega palwet piddada ehk neile ette luggeda, ollen minna liaks arg, mis woin minna tehha? Õppetaja watas tük aega temma peäle ja ütles pärrast: Minne homme hommiko wälja ja wata, kus sa nisuggusid

innimesi leiad, kes muido omma aega wiitwad ehk wiitma lähwad, neid püa kirriko fata. Kes teab mis Jummal teeb.“ — Mees läks ja teggi nenda, ja kui ta pühhapäwa hommiko wälja läks, tulli üks noormees temma wasto, kes aiawiteks kallale tahtis minna. Sedda pallus temma nüüd senni kawa, kui noormees wimaks omma kallapüüdmist tühja jättis ja kirriko läks. Kirrikus õnnistas Issand õppetaja sanna, et mees sest päwast ueks innimeseks sai ja pärrast isä paljo teisi Issanda armo pole juhhatas; agga waese saunamehhe pallumist ei unnustanud temma surmani mitte ärra, kes tedda kallapüüdmisest kirriko olli winud. Nenda woib iggamees head tehha, kel õige Issanda ja liggimesse armastus süddames on.

S u n d i d.

Hundid ükslaselt ehk pari kaupa on jo hirmsad lomad, ja murdmad mahha lomi,

kui agga ial mahti sawad; agga hopis hirm-
samad ja julgemad on nemmad, kui neid
paljo kous, — siis hakkawad nemmad ka
kartusfeta innimeste peäle. Polamaal, kus
sured metsad, on sedda enne saggedaste sün-
dinud, — kuida sedda hirmo üks Polama
krahw katsu sanud, ja sest nenda juttustab:

„Mo isfal, kes jo wanna mees, ei olnud
muid ommafsid egga suggulasi, kui kaks last
— minna ja mo ödde. Se mo ödde olli
ühhe nore krahwi pruut. Meie sõitsime üh-
hel päwal (se olli talwel) mo öe reigmeest
waatma, kes omma emmaga surest metsast
läbbi miina 70ne wersta peäl ellas. Kui
meie monned päwad seäl ollime olnud, sai-
me sannumid, et meie wanna issa raskest
haigeks jänud, ta sowis meid nähha, et ta
arwas ennesel surma liggi ollewad.“

Barsi walmistasime endid tele. Se olli
pärast lounat, kui seält ärratullime. Wal-
ges saime jo sure metsa sisse. Ilm olli sel-
ge ja wagga, lummi süggaw, et sureste sõita
ei sanud. Kui poleni õni eddasi ollime läi-

nud, ja mingisuggust hirmutust ei olnud
kuulnud egga näinud. Korraga hakkasid
hobbused ilma sundimatta waljuste jook-
sma, ja wimaks nenda, et öiete piddada
andsid, — muido ollid üksnes piitsa warral
jooksnud. Minna pannin sedda immeks, ja
küssisin tassakeste omma kutsari Mardi
käest, mis se piddi tähhendama. Agga Mart
ei wastand sannagi.“

„Mart, kes paljo woõrais mades käinud
ja monda näinud, teadis kül, mis se täh-
hendas, — watas saggedaste taggasi, las-
kis wimaks ohjad lödwale, et hobbused lah-
keste omma tahtmist möda said jooksta.“

„Ma küssisin teist puhko Mardi käest,
agga nenda et mo ödde ei piddand kuulma
mis se piddi ollema. Mart watas taggasi,
ja ütles mulle tassakeste: „Ma arwan, et
hundid meie jälgil on. Külma ja nälga on
neid metsast wälja aianud, ja nüüd on meil
wiimne kitsas käes, sest hobbused ei joua
nende eest ärra.“ — Se kõnne kohhutas
mind wagga ärra, sest et ma neist enne pal-

jo hirmsaid juhtumissi olin fuulnud. Ma ollen sõa lahkingis olnud, kus waenlaste wasto seistis monda hirmo ollen katsund; agga sedda hirmo ma mitte weel polnud tunnud, kui sel korral. Et ma kül mõtlesin, et ehk hobbofed selle jooksmisse wasto jouaksid piddada ja meie nende eest ärra jouda, agga suurt lotust ommeti ei olnud, sest et lomad wannad ollid. Mul olli kargas üks pisfoke moök, kaks laetud püstolit ja suur püs, nende peäle suggo toetasin. Reige suurem hirm olli mul mo õe pärrast, kes alles noor ja hirmsaist asjust middagi polnud katsnud. Ei ma olleks tahtnud sest temmale middagi nimmetada, agga kui hädda ikka liggemale kippus, andsin ma asja temmale ka teada."

„Mo õdde istus tüdrufuga tagga sanis, minna istusin ees, Mardiga seljad wastastikko, waatsin allati üksisilmi taggasi. Mart, kes terraseminni näggi ja kulis, kui minna, ütles korraga: „Maad tullemad!“ — siis näggin minnagi, et nemmad kui paks pilw

meie järrele ruttasid. Et hooste rammo jo kauniste nähti kahtanenu ollemad, ja ärra-peasmist mingi modi lota polnud, sepärrast olli kül otsakord nago kääga katsuda. Minna kääksin omma õdde ja tüdrufut, et piddid hästi tahha sani pohja hoidma."

„Kui need hirmsad murdjad jo kauniste liggi ollid, siis tombasin üle sani kattukse esimesse mahha. Teised jäid omma seltsi meest waatma, kuidas se weel maas wiimist sipperdamist sipperdas, ja — sõid tedda ärra."

„Hobbofed kookusid püssi paugust, ja hakkasid jälle ue rammoga jooksema. — Mart ütles: „Kauaks nemmad mahha ei jä, ja — neid on siin ennam kui sadada!"

„Minno õdde nähti julge ollemad, et ka weel tüdrufut nomis, ja kääksis Jummal peäle lota. — Minna pannin jälle ue täie püssi sisse. Ja kui nemmad jubba jälle meie järrel ja õiete liggi ollid, lastsin ma teise mahha, ja lootsin issi et kussagi ühhe hone liggi jouakstime, et woiktime peäseada. Agga

seford ei olnud nende mahha-jämist kuigi kauaks. Silmapilk olli mahhalastud hunt mitmekõlmneks tükkiks kistud ja ärraneeldud, ja — tullid jälle meie järrele.”

„Mart ütles: „Se lastminne ei aita ühtegi, midda ennam nemmad werd sawad, sedda ennam nemmad tahtwad. Peagi jäwad meie hobbofed seisma, ja siis on wiimine ots meil käes.”“

„Asi näitas ka nenda. Wannad hobbofed ei jaksand ennam sureste — mo hirm läks kangelaks, ei mitte nenda isienne, waid ennam õe pärrast. Ma lastsin weel monne mahha, agga sest nüüd ennam sureste abbi ei nähtud, — ja ollid jo õiete meie jures, muist sani tagga muist kõrwas, ja näggin nende põllewaid filmi ja irwil hambud, mis meid ahnesta püüdsid wõtta; ja neid olli hirmus palju. Püssi rohhi afkas lõppema, nüüd ei olnud ennam muud, kui need kaks laetud püstolit weel tühjaks lasta, ja siis pissokesse möögaga wasto hakkada.”

„Mart, kes sedda ka teadis, ütles: „Krahwi herra! üks lotus on mul weel, kui se lähhab, siis ehk woime weel ellusse jada. Siin on warsti üks küttide hone, kui senna saaksime! — kui mitte, siis, — oh siis walmistage selle kalli preilile püstoliga järsko surma — enne kui need hirmsad kistjad tedda omma hammastega purrustawad ja pool elawalt ärra söwad.”“

„Sedda kuuldes käis hirm ja jällestus minno ihhust ja hingest läbbi, et keif mo ihho karwad wärrisesid, ja ma näggin, kuidas Mart wessiste filmadega mo õe peale watas. — Mi kaua kui ma ellan ei lähha se aeg mo melest ärra. Se mõtte, omma õdde mahha lasta, läks mo hingest läbbi, — ei ma teinud sedda, sest mo südda tundis, et weel üllewelt abbi lota olli.”

„Jubba tullid murdjad lomad, tahtsid sani sisse hüppata. Mul olli püs pahhemas ja mõõk parremas käes. Kui üks sani sisse piddi hüppama, sai ta möögaga möda Pead, et ta mahha langes.”

„Se on õige!“ ütles Mart, „hoidke rohko, ja katsuge möögaga ja püsti laega wasto panna, — hõne paistab, katsuge wasto panna, kunni senna jame!“

„Mart andis hoostele weel pihhta, minna seisin sanis püsti ja raiusin teise korra teine pole. Hundid, kui mind püsti nägid, jäid monned sammud taggasi, ja meie ollime jo tühja kütti-maia ukse ette jõudnud, mis õnneks lahti olli.“

„Minno õdde olli esimesenne sanist wälja kargama, siis Mart ja tüdruk, minna jäin wiimseks. Kui jo maiakesse sees ollime, saime pissut hingada. Mart tombas mo kääst mööga, läks wälja, andis hoostele piitsa, et eddasi piddid minnema, et siis ka hundid nende järrele ärra piddid minnema, ja tulli sisse jälle meie jure, agga olli enne ukse ette möögaga kaks hunti mahhalõnud.“ —

„Õnneks olli Mart latterni tullega sanist ka ärra tonud. Kui nüüd warjul ollime, et kül murdjad ukse ja hakkende tagga hulgu-
sid ja kapisid, waatsime järrele, kui kindel se

maiafenne piddi ollema meid hoidma, siis olli nähha, et mürid kiwist, ja üks nattoke katkend kiwvi penk ühhe seinä äres, ja hulk kuiwi rago ja puid pengi äres olli. Mart reggi kõhhe tulle üles, et meie ennast woisime sõjendada, — ja ollime süddamest rõõmsad se taewa issa sure armo pärrast, et weel ellus ollime. Agga Mart nähti weel sures murres ollewad ja Pead rapputawad, wist se pärrast, et wäljaspool seinä meie waenlased hirmsaste müllasid.“

„Tükki aia pärrast kuulsime üht wägga hirmust ja kolledat heält, — küssisime Marti kääst, mis se piddi ollema? Mart, kes enne neist asjust teadis, ütles, et se hooste wiimne hädä karjuminne piddi ollema. Minna mõtlefin, et nemmad meid piddid rahhule jätma, kui nemmad hobbosed ärrasõnud, agga Mart arwas kõhhe, et nemmad pärrast weel naljatsemad meie järrele piddid ollema. — Mardil olli tõssi kül: ei festnud kuigi kaua, hobbosed ollid ärraneeldud, ja tullid jälle meid püüdma. Mart panni en-

nam puid tulles peäle, et tulli ja suits neid piddi taggasi hirmutama. Et se hone madal ja kattus wägga waene olli, se teggi meile kartust, et nemmad seält sisse piddid tulles. — Korrage ollid ka kolm tükki, kattusel, ja kui neljas tulli, kukkus se suitsu august sisse otsekohhe tullesse, — selle lastsin ma püssiga mahha.“

„Mart arwas, et nemmad ennam kattusele ei piddand tulles, — ja se olli ka jälle tõssi; ei nemmad fippund ennam kattusele, sest kattuse august paistis tulli, ja sedda nemmad kartsid. Agga ukse ja hakkende tagga olli keige se õ läbbi hirmus suur kissa ja fisku minne. — Agga arwas ka Mart, et kui walge piddi tulles, et neid siis weel ennam piddi korjama, ja et meie neist milgikombel piddand lahti sama. Ja kui meie ka ses maiakeses nende eest monne päwa warjul piddime olles, siis tappaks meid wimaks nalg ja saaks meie surno kehhad neile ometi roaks. Eht kui nemmad ka piddid arlahkuma, siis ei olleks meil hobbosid kellega

sedda preilit ärra sada siit kangelst läbbi süggawa lumme.“

„Teisel hommikul, kui walge sai, nägime läbbi hakna aukude, et neid weel rohkem olli, kui õse, — kargasid jälle wahhest kummekonna kaupa kattusele, et se meie kaela piddi langema.

„Selle sure hädä sees pallusime keif, hirmo täis, kangeste Jummalat, et temma meie ello wõttaks hoida sesugguse kolleda surma eest, — ja ollime, et meie keddagi lota ei teadnud, wimist otsa odates kui pool surnud.“

„Korrage kuulsime ennam kui wiiskümend püssi pauko, kütide heält ja hüüdmist, ja koerte haukumist. Hundid kargasid kattusest mahha, ja jooksid sure hulgumisse ja kisa metja. Mart teggi diete tassakeste ukse lahti, hüdis rõmo heälega: „Hundid on keif kaddund, kütid tulleswad metsast wälja!“

„Siis läksime ka meie wälja, ja nägime omma ärrapeastjad, need nägid ka meid, ja tullid meie jure. Ärrapeastjatte perremees

olli minno õe peigmees. — Kui meie tem-
ma jurest ärra tulnud, sanud temma kuulda,
et suur hulk hunta meie järrele asfunud. Ta
olli siis kohhe omma rahwale käsko saatnud,
temmaga metsa tulla. Temma rahwas kes
tedda armastas, olli ka warsi walmis olnud,
ja tulnud krahwiga meie jälgi möda meid
peästma.“

„Meie tahtsime nende innimestele igga-
mehhele wiis rubla rahha anda, ja neid kum-
maski moisas kolm päwa hästi üllespidada.
Agga need head innimesed ei wõtnud rah-
ha, waid ütlesid sedda werre hinna ollewad,
mis woetakse abbi eest hädä aial, egga taht-
nud ka muud, et kui minno õe pulmad sa-
wad ollema, neil siis lubba olleks sedda illo
waatma tulla.“

„Kui siis se pääw tulli, et preili nore krah-
wiga sai laulatud, ja keif rahwas kous olli,
tulli noor paar wälja rahwa jure, langes põl-
weli, ja keif rahwas ka, ütles preili sure selge
heäleaga: „Oh Issand Jummal! sa Ma ja
Taewa issa! kes sa mind mitme saa hundi

fäest se armsa rahwa läbbi olled peästnud,
sinno nimmi olgo iggaweste fiderud ja auus-
tud mailmas keigest rahwast! Hoia ja õnnis-
ta sedda rahwast ja nende suggu pärrast neid
mailma päwade otsani!“

Se peäle tousid keif ülles, ja iggaühhe
südda olli ligutud ja wessi filmis.

Siis anti rahwale priskeste süa ja jua.
Ja kui nemmad sõnud ja jonud, ja keifi
au ja illo nattofesse aega waatnud, läks ig-
gaüks omma teed.

More praua wend panni sedda immeks,
et need innimesed ni kassinad olnud, toido
wõtmisse jures, ja et mitte ühte ainust wol-
nud nähha, kelle jallad olleksid pissutki nõdrad
olnud ja ütles: „Ma ollen sedda tanna kui
immet waatnud et se rahwas ni kassin, karst
ja moistlik. Minna ommast rahwast pean tun-
nistama, — ennese ja nende häbbiks, — et kui
ma neile wahhest woõraspiddo ollen teinud,
et nemmad iggakord sesugguse täitmata wi-
siga sõnud ja jonud, et kas senna paika. Se-
pärrast on sesuggune pääw mulle hirmopääw

olnud, ja — sellesamma pärrast ollen sedda monda forda järrele jätnud."

Peigmees kostis: „Meie rahwas on jo ammust aiaist kolitud ja ka harritud. Wanne-
mad isfi ellawad kassinaste, ja kaswatamad ka jälle lapsed karristamisses ja Issanda manitsemisses keige hea tõ ja wiisile. Ja waesed lapsed sawad joukamatta kullogo kolitud ja ka hea wiisile juhhatud. Wargus, pettus, jominne ja keik pahhad asjad on nende me-
lest hirmsad, ja ütlewad, et kus Jummalat pahha wiiside ja keigesugguse patto läbbi nae-
ruks pannakse, et seal ka temma õnnistust ei tohhi lota.

Rõnne jät nud.

Kartus ei te kahjo.

Tallomees läks täie koormaga linna. Or-
ramees piddas ta finni ja küsis, mis tal peäl piddi ollema. Sallaja sositas ma-
mees orramehhele kõrwa sisse: „Mo wan-
tri peäl polle muud keddagi kui kaerad." Se

olli orramehhe melest imme ja mõtles isse-
enneses: Wist on mehhel wina woi muud
keeldud kaupa peäl, miks ta muido ni sallaja
hoiab, — läks ja torkis koorma diete hõlega
läbbi. Agga kui ta muud keddagi ei leid-
nud, kui kaero, ütles pahha melega: „Mis
salla tempo sa teed!" „Pallun wägga," kos-
tis tallomees, ärge rääkige waljuste! mo hob-
buse kõht tühhi, ja polle liategi termel aas-
talgi kaero sanud, — agga kui ta nüüd arro-
saaks, et mul kaerad peäl, ja minna temmale
ka nattokest ei annaks, siis ei lähhäks ta
paigastki ärra."

Räes mollemad.

Linna paikas piddi saksa pois saksale kof-
ka jurest kaks praetud kanna toma. Tee peäl,
fui pois kannadega koio pole läks, tousis ni
maggus hais ta ninnasse, et ta ennese rum-
malat himmo ei mõtnud tallitseda, sõi kanna
puhtaks ärra. Kui ta koio sai, küskis per-
remees kannad ennese kätte tua. Pois tõi.
Agga kui perremees ühhe ainsa kanna näg-

gi, küsis ta järsko: „Kus teine?“ Pois,
täis hirmo ütles wärrisedes: „Aus herra, se
on jo se teine!“

Kalendri tarkus.

„Üsna immeks panna, mis innimesed
keif ärrateadwad,“ ütles üks tallomees om-
ma sõbrale, „päwa ja ku warjutamissed ja
ku loma-aiad teadwad nemmad ka ette ärra.“

„Noh, kas se siis ni suur imme assi on,“
kõstis teine, „eks nemmad sedda wata ka-
lendrist!“

„No jah! tõssi kü! mul tulnud sedda
melegi,“ kõstis esimesenne.

Kep kasuka eest.

Ringassep, kes weel keigel ello aial keppi
polnud käes prukinud, kui käis, tulli üks
õhto wäljast tulles keppiga koio. Ta naeste-
rahwas küsis, miks ta nüüd ennesele keppi
noutand? „Jah kallis!“ ütles kinga-meis-
er, „mis ma siis pidin teggema, kui külm
mind tee peäl tahtis ärrawõtta.“

Teada : andminne.

Perno = linnas, ramato trükkia Pormi
jures on sada:

**Uus ABD = ja Luggemisse-Ma-
mat.** Maksab pogitud 8 kopp. hõbb.

Piibli Katekismus ehk Meie Lut-
terusse usso Katekismusse Sp-
petus pühha kirja sannadega ärrasel-
letud. — Teine ueste läbbimadatud ja
parrandud trük. — Lisaks: Kõrssi-
misjed ja kõstmisjed õige usso üles-
wõtmisest. Maksab pogitud 20 kopp. hõbb.
ja pissukesse Lutterusse Katekismussega ühhes
25 kopp. hõbb.

Laupäwa = õhtune. Kõllalinne,
mis Johann Jannsen wälja annud.
Esfimenne õhto.

Maksab pogitud 13 kopp. hõbb.
